

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Історичний факультет
Кафедра соціології

Затверджено

На засіданні кафедри соціології
історичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри _____

д.с.н., проф. Пачковський Ю.Ф.

Силабус з навчальної дисципліни
«Соціологія безпеки»,
що викладається в межах ОПП Соціологія
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 054 Соціологія

Львів 2023

Назва курсу	Соціологія безпеки
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка Вул. Університетська, 1 Львів 79000, Україна
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет, кафедра соціології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 соціальні та поведінкові науки; 054 соціологія
Викладачі курсу	Лапан Тетяна Дмитрівна, к.іст. н., доцент кафедри соціології
Контактна інформація викладачів	Місце знаходження: Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, ауд. 318 tetianalap@yahoo.com tetyana.lapan@lnu.edu.ua Сторінка викладача: https://clio.lnu.edu.ua/en/employee/lapan-tetiana-dmytrivna Контактний тел. (+380) 97 5486012
Консультації по курсу відбуваються	Консультації з навчальної дисципліни відбуваються згідно розкладу на історичному факультеті, кафедрасоціології, ауд. 318 у день проведення семінарських занять або за додатковою попередньою домовленістю. Також можливі онлайн консультації через засоби віддаленого відео- й аудіов'язку та листування на електронну адресу викладача.
Сторінка курсу	https://clio.lnu.edu.ua/course/sotsiolohiia-bezpeky
Інформація про курс	Дисципліна «Соціологія безпеки» є нормативною навчальною дисципліною зі спеціальності 054 – соціологія, для освітньої програми «Соціологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти, яка викладається у 4 семестрі в обсязі 3 кредитів ЄКТС
Коротка анотація курсу	На сьогоднішній день безпека є одним з найбільш актуальних напрямків сучасної соціології. Навчальна дисципліна «Соціологія безпеки» передбачає формування уявлень про теоретико-методологічні основи соціології безпеки. У курсі запропоновано розглянути основні концепції соціальних, політичних, екологічних, економічних загроз і ризиків, сутність та значення безпеки у гуманітарному й геокультурному аспектах. Сучасний світ стрімко змінюється, і ці зміни однаково відчутні для традиційно слабких, уразливих і для благополучних суспільств. російське вторгнення в Україну і можлива агресія Китаю проти Тайваню загрожують створити світ, який визначається небезпекою, безладом і розбратом. Світ зіткнувся з найбільшим за кілька десятиліть ризиком ескалації загроз до рівня "неконтрольованого конфлікту" із застосуванням ядерної зброї. Складна соціальна динаміка в умовах мілітаризації і підвищеної конфліктності актуалізує соціологічний аналіз широкого спектру проблем, починаючи з встановлення соціального порядку і адаптації, і завершуючи пошуком шляхів пом'якшення соціальної напруги. У мирних умовах достатку, розміреного та спокійного життя цінність безпеки відходить на другий план і не актуалізується. Але соціальні потрясіння, лиха, війни, пандемії, терористичні акти, екологічні

	<p>катастрофи загострюють її значення, виводять в число найбільш затребуваних суспільством. Потреба в безпеці має об'єктивний характер, оскільки всі люди вразливі, незалежно від їх фізичних даних, володіння багатством, владою, іншими ресурсами. Безпека є найбільшою потребою людини, за відсутності якої не може існувати ані сама людина, ані суспільство, ані держава. Необхідною умовою нормальної життєдіяльності будь-якого суспільства є суспільний порядок, від рівня якого залежить спокій та безпека людини. Недооцінка або ігнорування проблем безпеки на усіх рівнях соціальної організації не тільки призводять до певних утрат, а й неминуче до падіння життєздатності (зниження якості життя), навіть до загибелі відповідних її елементів (суб'єктів).</p> <p>Навчальна дисципліна спрямована на формування умінь та навичок забезпечення різних видів (соціальної, політичної, економічної, духовної і т. д.) і рівнів (особистої, регіональної і глобальної) безпеки, здійснення макро-, мезо- і мікроаналізу середовища з метою діагностики загроз безпеці. Проблема безпеки – це питання самозбереження та забезпечення життєдіяльності людської цивілізації.</p>
<p>Мета та цілі курсу</p>	<p>Мета: забезпечити студентів систематизованими знаннями щодо основних засад формування безпекового середовища, які дозволять їм розв'язувати професійні спеціалізовані завдання щодо адекватного реагування на небезпеки, загрози, ризики, виклики та невизначеності, які характеризують сучасність.</p> <p>Завдання вивчення дисципліни «Соціологія безпеки» полягають у:</p> <ul style="list-style-type: none"> • набутті студентами теоретичних і практичних знань щодо особливостей безпеки держави, людини, суспільства; • вмінні спілкуватися з представниками інших професійних груп (експертами інших галузей знань) щодо виявлення небезпек (сучасних загроз, ризиків, викликів та невизначеностей) їх ідентифікації, з метою здійснення конкретних заходів щодо їх мінімізації, локалізації чи ліквідації задля підвищення рівня безпеки як у світі так і в Україні; • формуванні у студентів абстрактного мислення, аналізу, синтезу і узагальнення актуальних проблем безпекового середовища, в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції України. <p>У результаті навчання магістранти мають не лише продемонструвати масив теоретичних знань, але й засвоїти та використовувати ці знання у своїх самостійних практичних дослідженнях з тематики курсу.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціологія: теорії середнього рівня: навчальний посібник / за наук. ред. Ю. Ф. Пачковського. Київ: «Каравела», 2020. 356 с. 2. Сидорчук О. Г. Соціальна безпека: державне регулювання та організаційно-економічне забезпечення [Текст]: монографія / О. Г. Сидорчук. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 492. 3. Забезпечення національної безпеки за основними напрямками життєдіяльності України: навчальний посібник: у 2-х ч.: Ч. I / В. А. Омельчук, М. П. Стрельбицький, С. Г. Гордієнко та ін.; за заг. ред. А. М. Кислого і М. П. Стрельбицького. Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 304 с 4. Про основи національної безпеки України: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. №39. Ст. 351 (із змінами). URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15

5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>
6. СІПРІ 2021: Щорічник: озброєння, роззброєння та міжнародна безпека: Пер. з англ./Стокгольм. міжнар. ін-т дослідження миру; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. О.Разумкова; Редкол. укр. вид.: О.Мельник (керівник проекту) та ін. – К.: Заповіт, 2022. 724с. https://razumkov.org.ua/images/sipri/SIPRI_2021_ukr.pdf
7. Соціологічний моніторинг «Українське суспільство» після 16 місяців війни / <https://i-soc.com.ua/assets/files/monitoring/prezentaciya-monitoringu-2023.pdf>
8. Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз: національна доповідь / ред. кол. С. І. Пирожков, О. М. Майборода, Н. В. Хамітов, Є. І. Головаха, С. С. Дембиський, В. А. Смолій, О. В. Скрипнюк, С. В. Стоєцький / Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ, 2022. 552 с.
9. Історико-теоретичний аналіз дослідницьких програм в соціології. Колективна монографія / В. Ворона, В. Казаков, Н. Отрешко, В. Пилипенко, В. Резнік, В. Степаненко; за заг. ред. В. Резніка. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 249 с <https://i-soc.com.ua/assets/files/library/2022-istoriko-teoretichnij-analiz-doslidnickih-program.pdf>
10. Комплексні вимірjувальні інструменти в соціологічних дослідженнях: розроблення, адаптація, обґрунтування достовірності [Є. Головаха, С. Дембиський, Н. Паніна та ін.]; за наук. ред. Є. Головахи та С. Дембиського. – Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. – 405 с.
11. Ризики в сучасному нестабільному суспільстві: соціальні і культурні виміри; за ред. Л.Г. Скокової. Київ: Інститут соціології НАН України, 2021. 295 с. https://i-soc.com.ua/assets/files/journal/monografiya21_04_22.pdf
12. Резнік О. Вибір українців між свободою та безпекою під час війни <https://dif.org.ua/article/oleksandr-reznik-vibir-ukraintsiv-mizh-svobodoyu-ta-bezpekoyu-pid-chas-viyni>
13. Калашнікова Л. В. Концептуалізація понять «безпека», «безпека життєдіяльності» у межах сучасної соціологічної науки. «Молодий вчений» No 12 (39) грудень, 2016 р. С. 122-128. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12/31.pdf>
14. Біла книга Служби безпеки України та розвідувальних органів України як інструмент демократичного цивільного контролю <https://szru.gov.ua/download/white-book/WB-2021.pdf>
15. Beck U. Die Risikogesellschaft: Auf dem Weg in eine andere Moderne. Frankfurt. — М., 1986.
16. The Global Risks Report 2022, 17th Edition, is published by the World Economic Forum.
17. Niklas Luhmann. Der Begriff Risiko. In: N. Luhmann. Soziologie des Risikos. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1991, S. 9-40.
18. Anthony Giddens. Fate, Risk and Security. In: A.Giddens. Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age. Cambridge: Polity Press, 1991, p.109–143
19. Oxford Advanced Learner's Dictionary (1995). URL: <http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/security>

Додаткова література:

1. Аналітичний звіт за підсумками проведення Львівського безпекового форуму 2018. Економіка війни чи війна економік URL : https://www.lvivsecurityforum.org/LSF_broshura_final_web.pdf
2. Культура безпеки в ядерній енергетиці: Підручник. / В.В. Бегун, С.В. Широков, С.В. Бегун, Є.М. Письменний, В.В. Литвинов, І.В. Казачков. – К., 2012. – 539 с.
3. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. – К. : НІСД, 2017. – 496 с.
4. Руценко Ігор Війна цивілізацій: анатомія російсько-українського конфлікту. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2020. 436 с.
5. Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України : аналіт. доп. / О. О. Резнікова, В. Ю. Цюкало, В. О. Паливода, С. В. Дрьомов, С. В. Сьомін. К.: НІСД, 2015. 58 с. URL : https://niss.gov.ua/sites/default/files/2018-08/1_Siomin-8f832.pdf
6. Качинський А.Б. Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень: монографія. Київ: НІСД, 2013. 104 с.
7. Качинський, А. Б. Безпека, загрози та ризик / А. Б. Качинський. Київ: ПНБ РНБО; НА СБ України, 2004. 472 с.
8. Качинський, А. Б. Засади системного аналізу безпеки складних систем / А. Б. Качинський. Київ: ДП «НВЦ «Євроатлантикінформ», 2006. 336 с.
9. Геополітичні орієнтації населення і безпека України. За даними соціологів / упоряд. М. О. Шульга. Київ : ТОВ «Друкарня «Бізнесполіграф», 2009. 88 с.
10. Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Досвід ЄС і Східного партнерства. К.: Центр глобалістики «Стратегія ХХІ», 2018. – 106 с.
11. Ліпкан В. А., Максименко Ю. Є., Желіховський В. М. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції: Навчальний посібник. К.: КНТ, 2006. 280 с. (Серія: Національна і міжнародна безпека)
12. Парахонський Б.О., Яворська Г.М. Зовнішня політика України в умовах міжнародного безпекового середовища: аналіт. доп. К.: НІСД, 2015. 100 с.
13. Глобальна та національна безпека: підручник / за заг. ред. Г.П.Ситника, Ю.В.Ковбасюка. – К.: НАДУ, 2016. – 1133

Посилання на інформаційні ресурси

1. Інститут соціології НАН України (Київ): <http://i-soc.com.ua/ukr/index.php>
2. Соціологія: теорія, методи, маркетинг: <https://i-soc.com.ua/ua/edition/journal/>
3. Український соціум. Науковий журнал (Київ): <http://www.ukr-socium.org.ua>
4. Центр Разумкова: <https://razumkov.org.ua/>
5. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва: <http://dif.org.ua>

	<p>6. Київський міжнародний інститут соціології (КМІС): http://www.kiis.com.ua</p> <p>7. Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка: http://www.uisr.org.ua/monitoring</p> <p>8. День. Щоденна всеукраїнська газета: https://day.kyiv.ua/uk</p> <p>9. Дзеркало тижня. Міжнародний громадсько-політичний тижневик: https://dt.ua/gazeta/</p> <p>10. Національна безпека і оборона. Журнал (Центр Разумкова): http://old.razumkov.org.ua/ukr/journal.php</p> <p>11. Київський Безпековий Форум. Онлайн дискусія КБФ. URL : https://ksf.openukraine.org/ua</p> <p>12. Інститут вивчення війни (<i>Institute for the Study of War, ISW</i>) https://militarist-monitor.org/profile/institute_for_the_study_of_war/; https://www.understandingwar.org/</p> <p>13. Національний інститут стратегічних досліджень https://niss.gov.ua/</p> <p>14. Платформа Прометеус https://prometheus.org.ua/</p> <p>15. Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України https://impeer.org.ua/</p>
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	40 годин аудиторних занять. З них 20 години лекцій, 20 год. практичних занять, 40 години самостійної роботи, 10 год ІНДЗ
Очікувані результати навчання	<p>Загальні компетентності (ЗК):</p> <p>ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК03. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК04. Здатність працювати в міжнародному контексті.</p> <p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):</p> <p>СК01. Здатність аналізувати соціальні явища і процеси.</p> <p>СК02. Здатність виявляти, діагностувати та інтерпретувати соціальні проблеми українського суспільства та світової спільноти.</p> <p>СК06. Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога та керуватися загальнолюдськими цінностями.</p> <p>СК08. Здатність співпрацювати з європейськими та євроатлантичними інституціями.</p> <p>Програмні результати навчання (ПРН):</p> <p>ПРН01. Аналізувати соціальні явища і процеси, використовуючи емпіричні дані та сучасні концепції і теорії соціології.</p> <p>ПРН02. Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки.</p> <p>ПРН03. Розробляти і реалізовувати соціальні та міждисциплінарні проекти з урахуванням соціальних, економічних, правових, екологічних та інших аспектів суспільного життя.</p>

	<p>ПР04. Застосовувати наукові знання, соціологічні та статистичні методи, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язування складних задач соціології та суміжних галузей знань.</p> <p>ПР05. Здійснювати пошук, аналізувати та оцінювати необхідну інформацію в науковій літературі, банках даних та інших джерелах.</p> <p>ПР07. Вирішувати етичні дилеми відповідно до норм професійної етики соціолога та загальнолюдських цінностей.</p> <p>ПР08. Зрозуміло і недвозначно доносити знання, власні висновки та аргументацію з питань соціології та суміжних галузей знань до фахівців і нефхівців, зокрема до осіб, які навчаються.</p>
Ключові слова	безпека, безпекове середовище, соціологія безпеки, об'єкт та предмет соціології безпеки, рівні безпеки, національна безпека, міжнародна/глобальна безпека, суспільна безпека, громадська безпека, інформаційна безпека, екологічна безпека, екоцид, соціальна безпека, ризик, соціологія ризику, загрози, класифікація загроз, суспільство ризику, мілітаризм, гуманістичні цінності, гуманітарна безпека, колоніальні теорії, екзистанційна безпека, терор, тероризм, насилля, продовольча безпека.
Формат курсу	Очний
Теми	Детально див. Додаток «Схему курсу»**
Підсумковий контроль	Екзамен
Пререквізити	Для вивчення курсу учасники потребують базових знань із навчальних дисциплін: Іноземна мова за фаховим спрямуванням та Нові виміри сучасного соціологічного знання - достатніх для сприйняття категоріального апарату, розуміння теорій, методології та методів соціологічного дослідження
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватись під час викладання курсу	практичне заняття, групова робота, презентації, самостійна робота, пошукова робота, опрацювання, наукової літератури, джерел за темою дослідження; індивідуальні творчі завдання, самостійна робота, консультування, самоосвіта, дискусія
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, комп'ютер з доступом до Інтернет
Критерії оцінювання	<p>Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою: з яких 50 балів – це поточний семестровий контроль знань студентів і 50 балів – оцінка отримана на екзамені.</p> <p>Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні: 20 % семестрової оцінки; максимальна кількість 20 балів • індивідуальні самостійні роботи: 15 % семестрової оцінки; максимальна кількість 15 балів • індивідуальні презентації: 15 % семестрової оцінки; максимальна кількість 15 балів <p>Студенти матимуть можливість працювати індивідуально та в командах над тематичними доповідями і презентаціями, спрямованими на пошук інноваційних рішень найбільш актуальних проблем безпеки, з</p>

	<p>якими стикається світовий порядок у ХХІ ст. Оцінювання знань студентів проводиться протягом семестру за такими видами робіт:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>активність студента на занятті (усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, дебати) – 3 бали (максимально може отримати 15 балів за семестр);</i> • <i>захист презентацій (максимальна кількість балів 8);</i> <p>Презентація № 1. Сучасні проблеми регіональної безпеки на рівні місцевого самоврядування</p> <p>Презентація 2. Спробуйте розглянути одну із сучасних проблем соціальної/суспільної безпеки на глобальному, локальному (національному) та регіональному, особистісному рівнях.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>сценарій «ділової гри» (максимальна кількість балів – 5);</i> • <i>письмові роботи (підсумкова письмова контрольна робота, виконання індивідуальних завдань самостійної роботи, написання есе) – 3 бали (максимальна кількість балів – 7);</i> • <i>захист ІНДЗ (максимальна кількість балів – 15).</i> <p><i>Підсумковий контроль – виконання усіх видів запланованої роботи впродовж семестру, за які загалом студент може набрати 50 балів і ще 50 отримати на екзамені.</i></p> <p>Письмові роботи/презентації: очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (індивідуальні презентації, письмові роботи та завдання самостійної роботи, написання есе, контрольна робота)</p> <p>Академічна доброчесність: очікується, що роботи студентів будуть оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, втручання в роботу інших студентів є характеристиками академічної недоброчесності. Виявлення ознак цього є підставою для незарахування тієї або іншої роботи студента викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відповідно, жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі практичні заняття курсу та інформують викладача про неможливість відвідати заняття. Студенти зобов'язані дотримуватися всіх термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених навчальною дисципліною для їх виконання та своєчасного оцінювання.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані в поточному навчанні, бали за індивідуальні презентації та письмові роботи, завдання самостійної роботи та виконання ІНДЗ впродовж семестру. При цьому, обов'язково враховуються присутність на заняттях й активність студента під час практичного заняття; списування та плагіат, несвоєчасне виконання поставлених завдань.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до іспиту (чи питання на</p>	<p>1. Історичні уявлення про безпеку як соціокультурне явище 2. Особистість як суб'єкт і об'єкт безпеки 3. Проблеми глобальної та регіональної безпеки.</p>

контрольні роботи)	<ol style="list-style-type: none"> 4. Концептуальні основи дослідження (не)безпеки, ризиків, викликів, загроз і невизначеностей у сучасних суспільствах. 5. Становлення і розвиток соціології безпеки. 6. Соціологія безпеки і ризиків: сучасні концептуалізації 7. Екологічна безпека у час миру і у час війни. 8. Демографічна безпека 9. Воєнна безпека України в умовах євроінтеграції та євроатлантичної інтеграції України 10. Інформаційна безпека в умовах гібридної війни 11. Сутність, основні поняття та категорії національної безпеки 12. Біосоціальні питання безпеки під час війни. 13. Криза системи міжнародної безпеки 14. Україна та майбутнє європейської системи безпеки. 15. Російська інформаційна політика як виклик європейському безпековому простору 16. Суть і зміст концепції національної безпеки України 17. Етапи та динаміка проведення соціологічних досліджень в сфері безпеки в Україні. 18. Специфіка використання соціального опитування в Україні у вирішенні безпекових проблем. 19. Міждисциплінарний характер дослідження безпеки 20. Національна безпека України в умовах глобальних трансформацій 21. Мілітаризація як глобальна воєнна загроза 22. Міграція як один із факторів можливої загрози дестабілізації суспільства 23. Міжнародний тероризм: загрози для України 24. Актуальні тенденції у розвитку міжнародного тероризму 25. Насильство: сутність, функції та вплив на безпеку особистості і суспільства. 26. Критерії соціологічного виміру параметрів безпеки: їх сутність, особливості та застосування для соціологічного моніторингу стану безпеки. 27. Проблема агресії та насильства в людській історії. Характеристика сучасних теорій насильства. 28. Міжнародні безпекові інституції. Інститут дослідження війни (ISW), НАТО, Стокгольмський міжнародний інститут досліджень проблем миру (СІПРІ), Інститут Світової економіки і міжнародних відносин і т.і. 29. Проблема безпеки на безпекових Форумах (Львівський, Київський, Берлінський, Мюнхенський) 30. Гуманітарна (не)безпека.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенні курсу.

Додаток. Схема курсу «Соціологія безпеки»

Тиж. / год	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література / Ресурси в інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
1/6 год.	<p>Тема 1. Підходи до визначення поняття «безпека». Еволюція поняття «безпека» Етимологічний аспект безпеки. Рефлексивність природи “безпеки” та її онтологічний, гносеологічний і аксіологічний аспекти. Проблемне поле концепту «безпека». Еволюція уявлень про сутність безпеки.</p>	<p><i>Лекційні заняття</i> системно охоплюють увесь курс і допомагають студентам опрацювати та засвоїти основні положення навчальної дисципліни. На лекціях студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми.</p> <p><i>Семінар.</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, дебати, виконання самостійної письмової роботи, есе</p>	<p>Основна: 1,2,3, 4, 5 Інтернет-джерела: 1,4, 5,6, 7, 10,11,13</p>	<p>Самостійна робота 2 год. опрацювання літератури та джерел за темою. Виконання самостійної письмової роботи. Написання есе</p>	1-й тиждень
2/6	<p>Тема 2. Концептуальні основи дослідження (не)безпеки, ризиків, викликів, загроз і невизначеностей у сучасних суспільствах</p>	<p><i>Лекційні заняття</i> системно охоплюють увесь курс і допомагають</p>	<p>Основна: 8, 11,13, 16 Додаткова: 7, 8 Інтернет-джерела: 8, 9, 10, 11, 13</p>	<p>Самостійна робота – 2 год. опрацювання літератури та джерел за</p>	2-й тиждень

год.	<p>Зміст і співвідношення понять «ризик», «невизначеність», «небезпека» та «ситуація ризику». Сутність понять «виклик», «загроза», «небезпека», відмінності між ними та їх вплив на життєдіяльність соціальної системи. Проблема агресії та насильства в людській історії. Характеристика сучасних теорій насильства. Міжнародний тероризм: загрози для України</p>	<p>студентам опрацювати та засвоїти основні положення навчальної дисципліни. На лекціях студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми.</p> <p><i>Семінар.</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, дебати, виконання самостійної письмової роботи</p>		<p>темою Виконання самостійної письмової роботи.</p>	
3/14 год.	<p>Тема 3. Соціологія безпеки, ризиків і невизначеностей: сучасні концептуалізації</p> <p>Фрагментація, спеціалізація та гібридизація соціального знання. Соціологія безпеки vs соціологія ризику vs соціологія ризику і невизначеностей vs соціологія війни і миру. Об'єкт та предмет соціології безпеки. Статус соціології безпеки, зв'язок з іншими галузями соціогуманітарного знання. Мега-, макро-, мезо- та мікро масштаб прояву феномену безпеки. Функції соціології безпеки. Сили і засоби</p>	<p><i>Лекційні заняття</i> системно охоплюють увесь курс і допомагають студентам опрацювати та засвоїти основні положення навчальної дисципліни. На лекціях студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми.</p>	<p>Основна: 7, 8, 9, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 19 Додаткова: 8, 9 Інтернет-джерела: 2,3,10, 14</p>	<p>Самостійна робота – 6 год. опрацювання літератури та джерел за темою, виконання Виконання самостійної письмової роботи</p>	3-й тиждень

	забезпечення безпеки: інституційний вимір. Особистість як суб'єкт і об'єкт системи безпеки. Процес інституціоналізації соціології безпеки в теоретико-методологічному та організаційно-практичному напрямках.	<i>Семінар.</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, дебати, виконання самостійної письмової роботи			
4/9 год.	Тема 4. Проблеми глобальної (міжнародної) та регіональної безпеки Міжнародні безпекові інституції. Інститут дослідження війни (ISW), НАТО, Стокгольмський міжнародний інститут досліджень проблем миру (СППІ), Інститут Світової економіки і міжнародних відносин і т.і. Проблема безпеки на різноманітних безпекових Форумах (Львівський, Київський, Берлінський, Мюнхенський)	<i>Лекційні заняття</i> системно охоплюють увесь курс і допомагають студентам опрацювати та засвоїти основні положення навчальної дисципліни. На лекціях студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми. <i>Семінар.</i> усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, дебати, виконання	Основна: 3,4, 5, 6, 14 Додаткова: 1,2, 3,4, 9, 11, 12, 13 Інтернет-джерела: 12, 13	Самостійна робота – 5 год опрацювання літератури та джерел за темою Презентація № 1. Сучасні проблеми регіональної безпеки на рівні місцевого самоврядування Виконання самостійної письмової роботи.	4-й тиждень

		самостійної письмової роботи, есе			
5/9 год.	<p>Тема 5. Складові економічної та демографічної безпеки держави та регіонів.</p> <p>Продовольча безпека в умовах війни: виклики для України і світу. Глобальне перехрестя енергетики, продовольства і безпеки: Балтійське море та енергетична криза в ЄС, Чорне море та світова зернова криза.</p> <p>Основні чинники демографічної безпеки. Загрози демографічній безпеці в Україні, пов'язані з війною. Економічний зміст демографічної безпеки.</p> <p>Аналітика, проведених соціологічних досліджень в сфері економічної безпеки України</p>	<p><i>Лекція (2 год)</i></p> <p>На лекціях студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми.</p> <p><i>Семінар (2 год)</i></p> <p>усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, дебати, презентації, виконання самостійної письмової роботи</p>	<p>Основна: 2, 3, 10, 16</p> <p>Додаткова: 5, 6</p> <p>Інтернет-джерела: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10</p>	<p>Самостійна робота – 5 год</p> <p>опрацювання літератури та джерел за темою</p> <p>Презентація 2.</p> <p>Спробуйте розглянути одну із сучасних проблем соціальної/суспільної безпеки на глобальному, локальному (національному) та регіональному, особистісному рівнях.</p>	5-й тиждень
6/9 год.	<p>Тема 6. Екологічна безпека у час миру і у час війни: зміщення акцентів проблеми</p> <p>Оцінка сучасного стану екологічної безпеки екосистем України, пов'язаних з російсько-українською війною. Безпека в епоху техногенних аварій, катастроф і гібридних війн. Екоцид. Каховське водосховище, Запорізька атомна станція</p> <p>Аналітика, проведених соціологічних досліджень в сфері екологічної безпеки в Україні та світі.</p>	<p><i>Лекція (2 год)</i></p> <p>На лекціях студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми.</p> <p><i>Семінар (2 год)</i></p> <p>усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в</p>	<p>Основна: 3, 10, 11</p> <p>Додаткова: 2</p> <p>Інтернет-джерела: 2, 3, 8, 9, 13, 27</p>	<p>Самостійна робота – 5 год</p> <p>опрацювання літератури та джерел за темою</p> <p>Презентація 2.</p> <p>Спробуйте розглянути одну із сучасних проблем соціальної/суспільної безпеки на глобальному, локальному</p>	6-й тиждень

		дискусіях, дебати, презентації		(національному) та регіональному, особистісному рівнях	
7/9 год.	<p>Тема 7. Воєнна безпека України в умовах євроінтеграції та євроатлантичної інтеграції України</p> <p>Воєнний стан. Соціальні структури воєнного стану в Україні. Хроніка вторгнення: біженці, внутрішньо переміщені особи, руйнування, втрати серед цивільного населення. Ставлення до вступу України до НАТО та безпекові гарантії. Результати опитування КМІС. Концепція гібридної війни та контррозвідки. Інформаційна війна, правова війна та кібервійна як окремі елементи гібридної війни.</p>	<p><i>Лекція (2 год)</i></p> <p>На лекціях студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми.</p> <p><i>Семінар (2 год)</i></p> <p>усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, дебати, презентації</p>	<p>Основна: 1, 3, 6, 8, 10, 14</p> <p>Додаткова: 1,3, 4</p> <p>Інтернет-джерела: 1, 4, 5, 6, 7,10, 11, 12</p>	<p>Самостійна робота – 5 год</p> <p>опрацювання літератури та джерел за темою</p> <p>Написання есе</p>	7-й тиждень
8/9 год.	<p>Тема 8. Інформаційна безпека в умовах гібридної війни</p> <p>Категорійно-понятійна система інформаційної безпеки: інформація, інформаційні відносини, інформаційний суверенітет, інформаційний простір (національний): інформаційна інфраструктура, інформаційна система, інформаційні технології інформаційна війна, інформаційна зброя, інформаційна загроза. Аналітика, проведені соціологічних досліджень в сфері</p>	<p><i>Лекція (2 год)</i></p> <p>На лекціях студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми.</p> <p><i>Семінар (2 год)</i></p> <p>усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, дебати</p>	<p>Основна: 3, 14, 10</p> <p>Додаткова: 5, 6, 11,</p> <p>Інтернет-джерела:</p>	<p>Самостійна робота – 5 год</p> <p>Виконання самостійної письмової роботи.</p>	8-й тиждень

	інформаційної безпеки в Україні та світі				
9/9 год.	Тема 9. Сутність, основні поняття та категорії національної безпеки Гуманітарна (не)безпека. Екзистанційна безпека для українців в умовах сучасної російсько-української війни	<i>Лекція (2 год)</i> На лекціях студенти залучатимуться до обговорення запропонованих питань до теми. <i>Семінар (2 год)</i> <i>Проведення підсумкової письмової контрольної роботи</i>	Основна: 3,4,5,8, Додаткова: 5, 6, 9, 13 Інтернет-джерела: 11, 13	Самостійна робота – 5 год опрацювання Інтернет джерел за темою Сценарій гри «Апробація методики оцінки ризику» «BERI» та «PRInce». Доповіді студентів	9-й тиждень
10/10 год.	Студентська наукова конференція	Підготовка виступу на тему ІНДЗ (4 год)	Студенти заохочуються до пошуку і використання як рекомендованих, так й самостійно підібраних джерел та літератури, яких немає серед рекомендованих.	Доповіді студентів	10-й тиждень
Загалом 90 год		40 год		50 год	